

१२ व्या पंचवार्षिक योजनेंतर्गत “राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान” राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: रागांपं- २०१२/प्र.क्र.९२/योजना-४
बांधकाम भवन, मईबान पथ, फोर्ट,
मुंबई-४०० ००९.
तारीख: ०३/०३/२०१४.

प्रस्तावना -

भारतीय राज्य घटनेतील ७३ व्या घटनादुरुस्ती अन्वये पंचायती राज व्यवस्थेला अनन्यसाधारण महत्व व अधिकार देण्यात आले आहेत. आधुनिक काळातील वृद्धिंगत होणा-या अर्थव्यवस्थेमध्ये लोकांना सुप्रशासनाची गरज अधिक तीव्रतेने जाणवू लागली आहे. शिक्षणाचा झालेला प्रसार व प्रचार या पार्श्वभूमीवर सामान्य जनतेमध्ये त्यांचे हक्क व अधिकार याबद्दल जाणीव-जागृती निर्माण झाली आहे. विशेषतः सामाजिक समावेशनाच्या योजना व अंमलबजावणी यासाठी उपलब्ध होणारा व्यापक निधी विचारात घेता अधिक पारदर्शी, उत्तरदायी व सुप्रशासित स्थानिक स्वराज्य संस्थांची व्यवस्था क्रमप्राप्त ठरते

११ व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत "राष्ट्रीय ग्रामस्वराज योजना", "पंचायत सबलीकरण व उत्तरदायित्व प्रोत्साहन योजना", "पंचायत महिला शक्ती अभियान" इत्यादी विविध कार्यक्रमांतर्गत पंचायती राज व्यवस्थेच्या क्षमता बांधणीचे उपक्रम मोठ्या प्रमाणात राज्यामध्ये राबविण्यात आले. त्याचबरोबर स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये महिलांना ५० टक्के आरक्षण, महिला सभा, वॉर्ड सभा, अधिकारवृद्धी, पंचायतींना स्थानिक कर/महसूल आकारण्याचे अधिकार इ. कायदा दुरुस्त्या तसेच यशवंत पंचायत राज अभियान, पर्यावरण समृद्ध ग्राम योजना इ. उपक्रमाद्वारे संस्था बळकटीकरण व पायाभूत सुविधांवर भर देण्यात आला.

केंद्र पुरस्कृत योजना व केंद्राच्या अतिरिक्त सहाय्य व राज्य पुरस्कृत योजना, जिल्हा परिषद/ पंचायत समिती/ग्राम पंचायत योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सर्व स्तरीय स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे सक्षमीकरण व बळकटीकरण याची आवश्यकता आहे. प्रस्तुत योजनांची सर्वसमावेशक अंमलबजावणी व यशस्वी फलश्रुती स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी साध्य करण्यासाठी खालील विशिष्ट कार्यक्षमतेची पूर्तता करण्याची आवश्यकता आहे.

- भारतीय राज्य घटनेतील तत्वांनुसार सत्तेचे विकेंद्रीकरण व जबाबदारीचे प्रदान.
- ग्रामसभेची क्षमता व परिणामकारकता वाढविणे.
- लोकाभिमुख निर्णय प्रक्रिया, पारदर्शकता व लोकसहभागास प्रोत्साहन.
- ज्ञान व कौशल्य वृद्धीसाठी संस्थात्मक बळकटीकरण
- स्थानिक स्वराज्य संस्थांचे ज्या घटनात्मक संरचनेच्या आधारे सक्षमीकरण अभिप्रेत आहे, अशा संरचना व्यवस्थांचे बळकटीकरण.(उदा.निवडणूक आयोग, जिल्हा नियोजन समिती व राज्य वित्त आयोग)

पंचायती राज व्यवस्थेचे बळकटीकरण करून अनेक महत्वाचे विषय, जबाबदा-या व अनुषंगिक निधी तसेच प्रशासकीय यंत्रणा, पंचायती राज व्यवस्थेला हस्तांतरीत करत असतानाच त्या सक्षमपणे पेलण्यासाठी त्यांच्यामध्ये क्षमता, पारदर्शीपणा व उत्तरदायित्व निर्माण करणे आवश्यक आहे.

हे लक्षात घेता, केंद्र शासनाने १२ व्या पंचवार्षिक योजनेतर्गत उपरोक्त विविध कार्यक्रमांचे एकत्रीकरण करून पंचायती राज व्यवस्थेच्या बळकटीकरणासाठी “राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान” हा एकछत्री कार्यक्रम लागू केला आहे. सदर योजना केंद्र शासन पुरस्कृत असून केंद्र शासन निधी ७५% व राज्य शासन निधी २५% आहे. सदरचा केंद्र पुरस्कृत “राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान” राज्यामध्ये प्रभावीपणे राबविण्यासाठी, विविध उपक्रमांच्या अंमलबजावणीसाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

१२ व्या पंचवार्षिक योजनेतर्गत केंद्र पुरस्कृत राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान (RGPSA) ही योजना राज्यात सन २०१३-१४ पासून राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

अभियानाचे उद्दिष्ट

राज्यातील पंचायती राज व्यवस्थेची बलस्थाने तसेच आव्हाने लक्षात घेऊन १२ व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत भौतिक, मानवी, तांत्रिक व आर्थिक संसाधनांनी सुसज्ज तसेच लोकसहभागाद्वारे नियोजन करून राज्याच्या ग्रामीण क्षेत्राचा जलद, संतुलित व शाश्वत विकास साधणे हे राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियानाचे मुख्य उद्दिष्ट आहे.

अभियानाची अंमलबजावणी

राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियानाच्या माध्यमातून उपरोक्त उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी राज्यातील स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची क्षमताबांधणी, तज्ञ मनुष्य बळ पुरवठा, पायाभूत सुविधांची निर्मिती, लक्षवेध पंचायतींना विशेष सहाय्य, पेसा क्षेत्रासाठी विशिष्ट संरचना, प्रचार व प्रसिध्दी, नाविन्यपूर्ण उपक्रमांना प्रोत्साहन इत्यादी उपक्रम खालीलप्रमाणे सुरू करण्यात येत आहेत.

१. पंचायत स्तरावर मनुष्यबळ

या अभियानांतर्गत राज्यातील पंचायतींना त्यांचे कामकाज प्रभावीपणे पार पाडण्यासाठी खालीलप्रमाणे प्रशासकीय व तांत्रिक मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

१.१. स्थानिक विकासाची केंद्रे म्हणून ५००० च्या वरील लोकसंख्या असलेल्या मोठ्या ग्रामपंचायती विकसित करण्यासाठी करार तत्वावर पंचायत विकास अधिकारी नेमण्यात येतील. १२व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीसाठी १२८० पंचायत विकास अधिकारी पदांना मान्यता देण्यात येत आहे.

१.२. सद्यःस्थितीत जिल्हा स्तरावर बांधकाम, पाणी पुरवठा व लघुपाटबंधारे या तीन विभागांचे अभियंता कार्यरत आहेत. तथापि त्यांच्याकडील कामाचा वाढता व्याप लक्षात घेता, पंचायती राज संस्थांना आवश्यक अतिरिक्त तांत्रिक मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टीने ३५१ पंचायत समित्यांमध्ये प्रत्येकी दोन कनिष्ठ अभियंते करार तत्वावर नेमण्यात येतील. ग्राम

पंचायतीमध्ये अभियांत्रिकी मार्गदर्शन/सहाय्य करण्यासाठी या कंत्राटी कनिष्ठ अभियंत्यांची मदत घेण्यात येईल. सन २०१३-१४ मध्ये या कार्यक्रमांतर्गत १२ व्या पंचवार्षिक योजनेत प्रत्येक पंचायत समितीसाठी २ असे ७०२ कंत्राटी कनिष्ठ अभियंत्यांची पदे भरण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

वरीलप्रमाणे नमूद पदांचा तपशील परिशिष्ट ४.४ आणि ४.५ प्रमाणे राहील.

ग्रामपंचायतींना पायाभूत सुविधा

राज्यात ४३६३ ग्रामपंचायतींना स्वतःच्या इमारती नाहीत. या अभियानांतर्गत २८०० ग्रामपंचायत कार्यालय बांधकामांना अनुदान मिळण्यासाठी प्रस्तावित करण्यात आले आहे. सन २०१३-१४ मध्ये ७०० ग्राम पंचायती इमारत बांधकामासाठी शासन निर्णय ग्रापंई-२०१४/प्रक्र१४/परा-७ दिनांक २० जानेवारी २०१४ नुसार आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. त्यानुसार संबंधित ग्राम पंचायतीच्या इमारती बांधकामासाठी राज्य हिश्याची तरतूद संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी १६ सप्टेंबर २०११ च्या शासन निर्णयानुसार जिल्हा नियोजन समितीकडून प्राप्त करून घ्यावी.

१. संस्थात्मक संरचनांचा विकास

३.१. राज्य पंचायत संसाधन केंद्र

या अभियानांतर्गत राज्य स्तरावर राज्य पंचायत संसाधन केंद्र स्थापन करण्यात येईल. हे केंद्र राज्य ग्रामीण विकास संस्था, यशदा, पुणे याचे अधिनस्त राहील. राज्य पातळीवरून प्रशिक्षण गरजा, प्रशिक्षणाचे विश्लेषण व रचना तसेच प्रत्यक्ष प्रशिक्षण पध्दती, ई-लर्निंग, प्रशिक्षण व्यवस्थापन इ. प्रशिक्षण कार्याची अंमलबजावणी व माहिती व्यवस्थापन प्रणाली (MIS) अंतर्गत सनियंत्रण या केंद्रामार्फत करण्यात येईल. याअंतर्गत प्राप्त निधी यशदा, पुणे यांचेकडे वर्ग करण्यात आला आहे. या केंद्राची स्थापना, त्यासाठी आवश्यक मनुष्यबळ व प्रशासकीय बाबी याबद्दल यशदा, पुणे यांचेकडून अनुषंगिक कार्यवाही करण्यात येईल.

३.२. जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्र

३.२.१. सन २०१३-१४ या वर्षात जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्रांना प्रत्येकी रुपये १० लक्ष आवर्ती अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे. सहा नवीन जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्रांना (अहमदनगर, नांदेड, चंद्रपूर, रायगड, वर्धा) इमारत बांधकामासाठी प्रत्येकी २ कोटी (सन २०१३-१४ यावित्तीय वर्षाकरिता प्रत्येकी रुपये १ कोटी) व ग्राम सेवक प्रशिक्षण केंद्र, जालना व बुलढाणा येथे इमारत विस्तारीकरण यासाठी प्रत्येकी रुपये ५० लक्ष (सन २०१३-१४ या वित्तीय वर्षाकरिता रुपये २५ लक्ष) मंजूर करण्यात आले आहेत. या केंद्रांच्या बांधकामाबाबत पुढील कार्यवाही तातडीने करण्यात यावी.

३.२.२. जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्राचे कामकाज मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे प्रशासकीय नियंत्रणाखाली राहील.

३.२.३. प्रत्येक जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्राची विहित अधिनियमाखाली संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांनी धर्मादाय आयुक्त यांचेकडे नोंदणी करावी.

सद्यस्थितीत मंजूर असलेल्या ८ विस्तार प्रशिक्षण केंद्रे तसेच नवीन स्थापन करण्यात येणा-या २५ जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्रांकरिता प्रत्येकी ५ प्रमाणे १२५ पदे कंत्राटी पध्दतीने भरण्यासंदर्भात स्वतंत्रपणे शासन निर्णय पारित करण्यात येईल.

३.३. तालुका पंचायत संसाधन केंद्र

जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्र कार्यान्वित झाल्यानंतर केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार व राज्यातील आवश्यकता लक्षात घेऊन भविष्यात तालुका पंचायत संसाधन केंद्रे स्थापन व विकसित करण्यात येतील. तालुका संसाधन केंद्रांना SATCOM सुविधेशी जोडण्यात येईल. जेणेकरून तालुका पातळीपर्यंत दर्जेदार प्रशिक्षण सत्रे उपग्रह वाहिनी मार्फत पोहोचविता येतील.

४. प्रशिक्षण व क्षमताबांधणी

४.१. या अभियानांतर्गत ग्रामपंचायत महिला सदस्यांसाठी क्रांतीज्योती धर्तीवर तीन दिवसांचे प्रशिक्षण, ग्राम पंचायत सर्व सदस्यांना तीन दिवसीय पायाभूत वर्ग प्रशिक्षण व ग्राम पंचायतीमध्ये लोकसहभागाद्वारे समग्र सूक्ष्मनियोजन तसेच जिल्हा परिषद व पंचायत समिती सदस्य प्रशिक्षण, पेसा क्षेत्रातील पंचायतींची क्षमतावृद्धी, कमकुवत पंचायतींचे सशक्तीकरण तसेच प्रशासकीय अधिकारी व कर्मचारी यांचे प्रशिक्षण इत्यादी कार्यक्रमांचा प्रशिक्षण व क्षमताबांधणीमध्ये समावेश असेल.

४.२. सद्यःस्थितीत राज्यात २७९०६ ग्रामपंचायती, ३५१ पंचायत समित्या व ३३ जिल्हा परिषदा कार्यरत असून या संस्थांतील लोकनिर्वाचित सदस्यांची संख्या अनुक्रमे १९०६९१, ३९१० व १९५५ इतकी आहे. गत वर्षात पार पडलेल्या ग्राम पंचायतीच्या निवडणूकांनुसार नवनिर्वाचित सदस्यांचे विविध प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे उद्दिष्ट वर्षनिहाय निश्चित केले जाईल.

४.२.१. मागील वर्षात निवडून आलेल्या ग्राम पंचायत सदस्यांचे पायाभूत प्रशिक्षण घेण्यात येईल. तसेच ३३ जिल्ह्यांतील सर्व जिल्हा परिषद व पंचायत समिती सदस्यांचे पायाभूत प्रशिक्षण आयोजित करण्यात येईल. ग्रामपंचायत सदस्यांचे प्रशिक्षण जिल्हा पंचायत/पंचायत समिती, मतदार संघाच्या पातळीवर घेण्याचे नियोजित केले आहे.

४.२.२. गतवर्षात नव्याने निवडणूका झालेल्या ग्रामपंचायतीमधील महिला ग्रामपंचायत सदस्यांसाठी क्रांती ज्योती धर्तीवर गाव स्तरावर तीन दिवसांचे विशेष प्रशिक्षण घेण्यात येईल. यासाठी विशिष्ट प्रशिक्षण मोड्यूल, वाचन साहित्य व तज्ञ प्रशिक्षक इत्यादी बाबींची पूर्तता करण्यात येईल. या माध्यमातून नव्याने निवडून आलेल्या महिला ग्राम पंचायत सदस्यांचे संचेतन करण्याचा प्रयत्न करण्यात येईल.

४.२.३. लोकसहभागी स्वरूपात (८५००) ग्रामपंचायतीमध्ये सूक्ष्मनियोजनाच्या प्रक्रियेद्वारे गाव विकास आराखडा तयार करण्याचे सहा दिवसीय प्रशिक्षण गाव स्तरावर घेण्यात येईल. तसेच ३००० पेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेल्या ग्रामपंचायतीमध्ये बदलत्या गरजा व नागरी सुविधांचा विचार करून विकास आराखडा तयार करण्याचा उपक्रम यामध्ये समाविष्ट राहील.

४.२.४. पेसा क्षेत्रातील ग्राम पंचायतीमध्ये "पेसा" कायद्याशी सुसंगत व अनुरूप प्रशिक्षण गाव स्तरावर घेण्यात येईल. "पेसा" अंतर्गत कार्यरत अधिकारी/कर्मचारी यांचेसाठी विशेष प्रशिक्षण आयोजित करण्यात येईल. पेसा क्षेत्रातील ग्राम सभा संचेतनासाठी विशिष्ट उपक्रम घेण्यात येतील.

४.२.५. पंचायत राज संस्थांमधील अधिकारी/कर्मचारी यांचे उजळणी प्रशिक्षण जिल्हा स्तरावर आयोजित करण्यात येईल तसेच राज्यांतर्गत प्रशिक्षण सहलींचे आयोजन करण्यात येईल.

४.२.६. लक्षवेध ग्राम पंचायतीच्या (ऑन वॉच) कामकाजाचा दर्जा सुधारण्यासाठी एक दिवसीय संचेतन कार्यशाळा संबंधित पंचायती समिती पातळीवर आयोजित करण्यात येईल.

४.२.७. यशदा स्तरावर प्रशिक्षण गरजा विश्लेषण, मोडयूल, वाचन साहित्य तयार करणे व जिल्हा स्तरीय अधिकारी यांचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात येतील. राज्यस्तरीय साधन व्यक्तींची निवड यशदा स्तरावर करण्यात येईल. जिल्हा व क्षेत्रीय साधन व्यक्तींची निवड जिल्हा पातळीवर करण्यात येईल. विविध स्तरीय प्रविण प्रशिक्षकांचे प्रशिक्षण यशदा स्तरावर पूर्ण करण्यात येईल. यामध्ये क्रांतीज्योती, सूक्ष्मनियोजन, पंचायत प्रक्रिया व सुप्रशासन, विकेद्रीकरण, पेसा, ई-पंचायत व त्रिस्तरीय साधन व्यक्ती यांच्या प्रविण प्रशिक्षकांचा समावेश आहे.

४.३. प्रशिक्षण अंमलबजावणी, सनियंत्रण व मूल्यमापन

पंचायत राज संस्थांचे प्रतिनिधी व अधिकारी/कर्मचारी यांच्या प्रशिक्षण व क्षमता बांधणीसाठी राज्य ग्रामीण विकास संस्था यशदा, पुणे ही शिखर संस्था (Apex Institute) म्हणून कार्यरत असेल.

४.३.१. राज्य ग्रामीण विकास संस्था, यशदा, पुणे यांनी नियमित प्रशिक्षण कार्यक्रम, राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान (RGPSA) व राष्ट्रीय ग्राम स्वराज्य योजनेच्या धर्तीवर कार्यरत ग्रामसेवक प्रशिक्षण केंद्र/ पंचायत राज प्रशिक्षण केंद्र/ संयुक्त प्रशिक्षण केंद्र यांच्या मदतीने प्रशिक्षणाचे काम दि. १७ सप्टेंबर, १९९३ च्या शासन निर्णयानुसार चालू ठेवावे.

४.३.२. जिल्हा स्तरावर प्रशिक्षणांचे स्वरूप, अपेक्षित प्रशिक्षणार्थींची संख्या इत्यादि तपशिल विचारात घेवून संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांच्या सहकार्याने प्रशिक्षण व क्षमता बांधणीचे काम पूर्ण करून घ्यावे.

४.३.३. जिल्ह्यांतर्गत प्रशिक्षणांपैकी जिल्हा परिषद/पंचायत समिती सदस्य व अधिकारी/कर्मचारी प्रशिक्षण यासाठी उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (सामान्य प्रशासन) हे समन्वय अधिकारी राहतील. तसेच ग्राम पंचायत सदस्यांच्या विविध प्रशिक्षणासाठी उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) हे समन्वय अधिकारी म्हणून काम करतील.

४.३.४. प्रशिक्षण व क्षमता बांधणीचे अंमलबजावणी व मूल्यमापन ही जबाबदारी राज्य ग्रामीण विकास संस्था, यशदा, पुणे यांची राहिल.

५. माहिती तंत्रज्ञानाद्वारे पारदर्शकता व उत्तरदायित्व

माहिती तंत्रज्ञानाच्या या पर्वांमध्ये पंचायतींचे व्यवस्थापन ऑनलाईन असणे हे पारदर्शकतेसाठी आवश्यक आहे.

५.१. पंचायतींचे वित्तीय व लेखा व्यवस्थापन, प्रशासन, विकास कामांचे नियोजन, इत्यादीसाठी विविध सॉफ्टवेअर उपलब्ध करून प्रशिक्षणाद्वारे त्यांच्या प्रभावी वापराची क्षमता स्थानिक पातळीवरच निर्माण करण्यासाठी शासनाने हाती घेतलेल्या “संग्राम” अभियानाचे मूल्यवर्धन करण्यात येईल.

५.२. जीपीएस, मोबाईलद्वारे संदेश इत्यादींच्या माध्यमातून पंचायतींच्या कामकाजाची ऑनलाईन पाहणी करण्याची पद्धत बसविण्यात येईल.

५.३. माहितीच्या व्यवस्थापनासाठी भौगोलिक माहिती प्रणालीचा (GIS) वापर करण्यात येईल जेणेकरून सर्व माहिती ही दृश्य व समजण्यास सुलभ अशा स्वरूपात लोक प्रतिनिधी, अधिकारी तसेच आम जनतेस उपलब्ध राहिल. भौगोलिक माहिती प्रणालीच्या माध्यमातून माहितीच्या सुलभ

सादरीकरणामुळे राज्य पातळीपासून ग्राम पातळीपर्यंत निर्णय प्रक्रिया सुलभ होऊ शकेल व विकासाचा निधी ख-या गरजा व प्राधान्यानुसार अधिक प्रभावीपणे वापरता येईल.

या संदर्भात सविस्तर निर्देश ग्राम विकास विभागाकडून निर्गमित करण्यात येतील.

६. प्रकल्प व्यवस्थापन

६.१. या अभियानाचे प्रभावी व्यवस्थापन, संनियंत्रण व मूल्यमापन व्हावे यासाठी राज्य व जिल्हा स्तरावर प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष स्थापन करण्यात येत आहे. या प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षामार्फत अभियानातील सर्व घटकांची ऑनलाईन माहिती प्रणाली प्रस्थापित करणे, विविध उपक्रमांचे समवर्ती संनियंत्रण करून त्यांच्या फलनिष्पत्तीचेही नियमितपणे मूल्यमापन करणे, चांगल्या व नाविन्यपूर्ण उपक्रमांचे प्रलेखन व प्रसार करणे इत्यादी विविध उपक्रम हाती घेण्यात येतील. सदर अभियान राबविताना पंचायत सक्षमीकरणाच्या अनुषंगाने पुढे येणा-या अडीअडचणींवर संशोधन करून धोरणात्मक उपाय सुचविणे हादेखील अभियानाच्या व्यवस्थापनाचा अंगभूत भाग असेल.

६.२. राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष

राज्य स्तरावर या अभियानाच्या अंमलबजावणी व व्यवस्थापनासाठी राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष स्थापन करण्यात येईल. राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाकरिता कंत्राटी पध्दतीने/प्रतिनियुक्तीने २४ पदे भरण्यात येतील.

६.२.१. जिल्हा स्तरावरील व्यवस्थापन कक्ष व त्याखालील सर्व कक्ष राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या प्रशासकीय अधिपत्याखालील कार्यरत राहिल.

६.३. जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष

राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या अखत्यारित राज्यातील सर्व ३३ जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष गठित केले जातील. जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन करिता कंत्राटी पध्दतीने २६४ पदे भरण्यात येतील.

६.३.१. जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाचे कार्यालय स्थापन करण्यासाठी जागेची व्यवस्था संबंधित जिल्हा परिषदेने करावी. जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन, कक्ष मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांच्या नियंत्रणाखाली राहिल.

राज्य व जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षांमधील पदांचा तपशील परिशिष्ट-४.१ व ४.२ प्रमाणे असतील.

७. जनजागृती व लोकप्रबोधन

७.१. अभियानाच्या विविध उपक्रमांमध्ये जनतेचा व समाजातील विविध घटकांचा उत्फूर्त सहभाग मिळावा याकरिता प्रसार माध्यमांच्या कल्पकतेने वापर करून जनजागृती व लोकप्रबोधनाचा व्यापक प्रयत्न करण्यात येईल. यासाठी जिल्हा परिषद प्रभाग स्तरावर व तालुका स्तरावर एक दिवसीय शिबिरे, दूरदर्शन, रेडिओ, उपग्रह वाहिनी, व्हिडीओ, फिल्मस्, नाट्य व पथनाट्य, चित्रकला व सचित्र मार्गदर्शिका, नियतकालिके, स्थानिक मेळावे, अभ्यास सहली, स्थायी व फिरती प्रदर्शने, इत्यादी बहुविध माध्यमांचा विषय व परिस्थितीनुरूप वापर करण्यात येईल. यासाठी राज्याचा माहिती, प्रचार व प्रसिध्दी वार्षिक आराखडा तयार करण्यात येवून त्यावर एकूण खर्चाच्या एक टक्का निधीचा विनियोग करता येईल.

७.२. ग्राम सभा जनजागृतीसाठी पेसा अंतर्गत सर्व २८२४ ग्राम पंचायतींना प्रत्येकी रु १०,०००/- एवढी तरतूद करण्यात आली आहे. याच्या कार्यवाहीसाठी सविस्तर सूचना ग्राम विकास विभागाकडून निर्गमित करण्यात येतील.

८. राज्य निवडणूक आयोगाचे प्रशासकीय बळकटीकरण

७३ व्या घटना दुरुस्तीनुसार स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूका घेण्याची जबाबदारी राज्य निवडणूक आयोगाची आहे. राज्य निवडणूक आयोगाकडे उपलब्ध असलेल्या मतदान यंत्रांची सुधारणा (Up gradation) करणे, स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूक प्रक्रियेमध्ये सूत्रता आणण्याकरिता प्रभाग क्षेत्रांचे मतदारसंघनिहाय GIS प्रणाली आधारित नकाशे तयार करणे, संगणकीकरण व नवीन तंत्रज्ञानासंदर्भात कर्मचा-यांचे प्रशिक्षण इत्यादीद्वारे राज्य निवडणूक आयोगाचे प्रशासकीय बळकटीकरण करण्यात येईल. सन २०१३-१४ मध्ये राज्य निवडणूक आयोग बळकटीकरणासाठी रु. १.०० कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे.

९. नाविन्यपूर्ण उपक्रम

अभियान राबविताना पंचायती राज व्यवस्थेच्या बळकटीकरणाच्या अनुषंगाने जाणविणा-या विविध समस्या, अडचणी, मर्यादा यावर उपाय योजण्याच्या दृष्टिने नाविन्यपूर्ण कल्पना, उपक्रम, प्रयोग, पद्धती, इत्यादींना सातत्याने जाणीवपूर्वक प्रोत्साहन देण्यात येईल. याकरिता तज्ञांच्या मदतीने पंचायती राज व्यवस्थेतील प्रमुख अडचणी/समस्या शोधून त्यावरील उपाययोजनांच्या संभाव्य पर्यायांबाबत विचार करण्यात येईल तसेच अभियानातील विविध उपक्रम स्थानिक पातळीवर राबविताना पंचायती व त्यांच्या प्रशासकिय यंत्रणांना पारंपारिक पद्धतींऐवजी नाविन्यपूर्ण पद्धतींचा अवलंब करून अशा पर्यायांचे प्रयोग/चाचणी करण्याकरिता प्रोत्साहन देण्यात येईल. या प्रस्तावित संकल्पनासाठी केंद्र शासनाच्या मान्यतेने अभियानाच्या एकूण खर्चाच्या एक टक्का निधीचा विनियोग करता येईल.

१०. अभियानांतर्गत समित्या आणि अभियानाची नोंदणी

१०.१ अभियानांतर्गत समित्या

१०.१.१. अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणी तसेच पंचायती राज व्यवस्थेस विषय, कर्मचारी व निधीचे हस्तांतरण करणे याबाबत गती येण्यासाठी मा.मुख्यमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली सुकाणू समिती परिशिष्ट-१ प्रमाणे आहे.

१०.१.२. अभियानाच्या प्रगतीसंदर्भात अपेक्षित फलनिष्पत्तीच्यादृष्टीने नियंत्रण ठेवण्याकरिता मा.मंत्री, ग्राम विकास यांच्या अध्यक्षतेखालील दिशादर्शक समिती परिशिष्ट-२ प्रमाणे आहे.

१०.१.३. अभियानाच्या प्रत्यक्ष अंमलबजावणीच्या सर्व बाबींचे सनियंत्रण करण्याकरिता मा.मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य कार्यकारी समिती परिशिष्ट-३ मध्ये दर्शविली आहे. मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली अभियानाची राज्य कार्यकारी समिती अभियानाच्या प्रत्यक्ष अंमलबजावणीच्या सर्व बाबींचे सनियंत्रण करेल. राज्य कार्यकारी समितीची बैठक दर तिमाहीस होईल. समितीच्या कार्यक्षेत्रामध्ये अभियानातील विविध उपक्रमांचे तिमाही नियोजन तसेच निधीचे वितरण व उपयोगिता, भौतिक/आर्थिक उद्दिष्टपूर्ती व साध्य, नियतकालिक प्रगती अहवालांचा आढावा, मनुष्यबळ व्यवस्थापन, केंद्र शासनाशी समन्वय व अडी-अडचणींचे निराकरण, इत्यादी बाबींचा समावेश असेल.

१०.२. अभियानाची नोंदणी

राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान हे राज्य शासनाच्या ग्राम विकास विभागाच्या अधिपत्याखाली व नियंत्रणाखाली राहील. राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची नोंदणी सोसायटीज् रजिस्ट्रेशन ॲक्ट, १८६० मधील तरतूदीनुसार करण्यात येईल.

१०.३ राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाचे काम पाहण्यासाठी जिल्हाधिकारी /मुख्य कार्यकारी अधिकारी (जि.प.) दर्जाच्या अधिका-यास यंत्रणेच्या संचालक पदी प्रतिनियुक्तीने नियुक्त करण्यात यावे.

११. फलनिष्पत्तीवर आधारित मूल्यमापन

११.१. अभियानाच्या अपेक्षित फलनिष्पत्तीचे निर्देशक (Indicators) ठरविण्यात येतील. या निर्देशकाच्या आधारे अभियानाच्या सनियंत्रणासाठी ऑनलाईन स्वरूपाची एकात्मिक माहिती व्यवस्थापन प्रणाली (Integrated MIS) विकसित करण्यात येईल. जेणेकरून अभियानाच्या सर्वकष प्रगतीचा एकत्रित आढावा घेणे शक्य होईल.

११.२. प्रतिवर्षी अभियानाच्या फलनिष्पत्तीचे मूल्यमापन (Concurrent Evaluation) त्रयस्थ संस्थांमार्फत करण्यात येईल. १२ व्या पंचवार्षिक योजनेच्या अखेरीस अभियानाच्या फलनिष्पत्तीचे समग्र मूल्यमापन (Terminal Impact Assessment) त्रयस्थ संस्थेमार्फत करण्यात येईल. अशाप्रकारचे प्रतिवर्षी व समग्र मूल्यमापन करणा-या त्रयस्थ संस्थांची सूची ५ वर्षांसाठी राज्य कार्यकारी समिती निश्चित करेल.

११.३. एकात्मिक सनियंत्रण तसेच त्रयस्थ मूल्यमापनाच्याआधारे अभियानाच्या अंमलबजावणीमध्ये आवश्यक सुधारणांचा नियमित आढावा घेवून सुधारित पध्दती (Mid-Course Corrections) वेळोवेळी राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाकडून लागू करण्यात येईल.

१२. निधी-स्रोत व्यवस्थापन

१२.१. सन २०१३-१४ मध्ये या अभियानांतर्गत केंद्र शासनाकडून प्राप्त निधी रुपये ८३.१७ कोटी "यशदा", पुणे संस्थेच्या खात्यात वर्ग करण्यात आला आहे. राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची स्थापना झाल्यानंतर कक्षाच्या खात्यामध्ये हा निधी वर्ग करण्यात येईल. प्रस्तुत निधीपैकी "यशदा" स्तरीय क्षमता बांधणी व अनुषंगिक उपक्रम आणि प्रकल्प व्यवस्थापन निधी यशदा, पुणे यांचे खात्यात स्वतंत्र निर्देशाव्दारे वर्ग करण्यात येईल. प्रस्तुत रकमेचा २५% राज्य हिस्सा शासनाकडून वर्ग करण्यात येईल.

१२.२. अभियानाचा निधी जमा करण्यासाठी जिल्हा परिषद स्तरावर राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये स्वतंत्र खाते "राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान" या नावाने तात्काळ उघडावे. सदरचे बँक खाते मुख्य कार्यकारी अधिकारी व उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांचे संयुक्त पदनामाने राहील.

१२.३. ग्राम पंचायत कार्यालयांच्या इमारती बांधकामांसाठी आवश्यक राज्य हिस्स्याचे नियोजन जिल्हा नियोजन समितीतून करण्यात येईल. इतर कार्यक्रमासाठी लागणारा राज्य हिस्सा राज्य स्तरावरून उपलब्ध करून देण्यात येईल.

१२.४. अनुसूचित क्षेत्रातील कार्यक्रमांसाठी आदिवासी विकास विभागाकडून राज्य हिश्याचा निधी उपलब्ध करून घेण्यात येईल.

१२.५. अभियानांतर्गत निधीच्या हिशोबाचा ताळमेळ, स्वतंत्र लेखे, अभिलेखे जतन करणे तसेच दैनंदिन कामकाज याची जबाबदारी जिल्हा प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची राहिल.

१२.६ सनियंत्रण व मूल्यमापन यासाठी येणारा खर्च अभियानाच्या एकूण आराखड्याच्या १% च्या मर्यादेत राहिल व याबाबतचे नियोजन व सनियंत्रण राज्यस्तरीय व्यवस्थापन कक्षाकडे राहिल.

१३. शासन/यशदा इ.कडून प्राप्त निधी विनियोगाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे स्वाक्षरीने शासनास सादर करणे बंधनकारक राहिल. तसेच महालेखापाल यांचे कार्यालयाकडून लेखापरिक्षण व सनदी लेखापाल यांचेमार्फत वार्षिक लेखा परिक्षण शासनास सादर करणे बंधनकारक राहिल.

१४. परिशिष्ट ४.१. मधील नमूद पदे पदनिहाय अर्हता विचारात घेऊन कंत्राटी स्वरूपात राज्य शासनाकडून भरण्यात येतील. परिशिष्ट ४.२. ४.३ ४.४ आणि ४.५ यामध्ये नमूद पदांसाठी पदनिहाय अर्हता विचारात घेऊन प्रस्तुत पदे कंत्राटी स्वरूपात भरण्याचे अधिकार मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

१५. राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियानाबाबतचे सर्व निर्णय/ अंमलबजावणीसाठीची कार्यवाही केंद्र शासनाच्या सूचनेनुसार/ आदेशानुसार/वेळोवेळी विहीत केलेल्या मार्गदर्शक तत्वावनुसार करण्यास ग्राम विकास विभाग सक्षम असेल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेब साईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१४०३०४१८०४२७८८२० असा आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(एस. एस. संघू)

प्रधान सचिव, ग्राम विकास विभाग

प्रत,

- १) मा.राज्यपालांचे सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,
- ३) मा.उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- ४) मा.मंत्री (ग्राम विकास) यांचे खाजगी सचिव,
- ५) मा.राज्यमंत्री (ग्राम विकास) यांचे खाजगी सचिव,
- ६) मा.मुख्य सचिव यांचे सह सचिव,
- ७) मा.अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व),

- ८) मा.विधान सभा/ मा.विधान परिषद सदस्य (सर्व),
- ९) मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास) यांचे स्वीय सहायक,
- १०) मा.प्रधान सचिव (जलसंधारण) यांचे स्वायी सहायक,
- ११) मा.अप्पर मुख्य सचिव (नियोजन) यांचे स्वीय सहायक,
- १२) मा.प्रधान सचिव (वित्त) यांचे स्वीय सहायक,
- १३) मा.प्रधान सचिव (आदिवासी विकास) यांचे स्वीय सहायक,
- १४) मा.सचिव (सामाजिक न्याय व बाल कल्याण) यांचे स्वीय सहायक,
- १५) मा.प्रधान सचिव (माहिती व तंत्रज्ञान) यांचे स्वीय सहायक
- १६) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- १७) महा संचालक, यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा), बाणेर रोड, पुणे,
- १८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व),
- १९) वित्त विभाग (व्यय-१५/अर्थसंकल्प-१७) मंत्रालय, मुंबई-३२,
- २०) नियोजन विभाग (का.क्र.१४४४), मंत्रालय, मुंबई-३२,
- २१) सह सचिव (वित्त/ग्रा.वि.) मंत्रालय, मुंबई-३२,
- २२) उप सचिव (वित्त-१/ग्रा.वि.) मंत्रालय, मुंबई-३२,
- २३) उप सचिव (पंचायती राज), ग्राम विकास विभाग, बांधकाम भवन, मर्झबान पथ, फोर्ट, मुंबई-१,
- २४) कार्यासन-वित्त-१,
- २५) निवडनस्ती-योजना-४

परिशिष्ट-१

(शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक- रागांपं- २०१२ /प्र.क्र.९२ /योजना-४ दि. ०३/०३/२०१४ सोबतचे सहपत्र)

सुकाणू समिती

मा. मुख्य मंत्री	अध्यक्ष
मा. उप मुख्य मंत्री तथा मंत्री, नियोजन व वित्त	सह अध्यक्ष
मा. मंत्री, ग्राम विकास	उपाध्यक्ष
मा. मंत्री, आदिवासी विकास	सदस्य
मा. मंत्री, सामाजिक न्याय	सदस्य
मा. मंत्री, पशु संवर्धन	सदस्य
मा. मंत्री, कृषी	सदस्य
मा. मंत्री, जल संधारण	सदस्य
मा. मंत्री, महिला व बाल विकास	सदस्य
मा. राज्य मंत्री, ग्राम विकास	सदस्य
मा. मुख्य सचिव	सदस्य
सचिव, नियोजन	सदस्य
सचिव, वित्त	सदस्य
प्रधान सचिव, ग्राम विकास	सदस्य सचिव
महासंचालक, यशदा	सदस्य
पंचायत सबलीकरण व उत्तरदायित्व प्रोत्साहन योजनेत गत वर्षी प्रथम आलेल्या ग्राम पंचायतींचे सरपंच, पंचायत समितींचे सभापती व जिल्हा परिषदांचे अध्यक्ष	सदस्य
पंचायत महिला शक्ती अभियानाचे अध्यक्ष	सदस्य
मा. अध्यक्ष यांनी निवडलेले ग्राम विकास व पंचायती राज क्षेत्रातील दोन तज्ञ	सदस्य

परिशिष्ट-२

(शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक- रागांपं- २०१२ /प्र.क्र.९२ /योजना-४, दि. ०३/०३/२०१४ सोबतचे सहपत्र)

दिशादर्शक समिती

मा. मंत्री, ग्राम विकास	अध्यक्ष
मा. राज्य मंत्री, ग्राम विकास	उपाध्यक्ष
सचिव, सामाजिक न्याय	सदस्य
सचिव, पशु संवर्धन	सदस्य
सचिव, कृषी	सदस्य
सचिव, जल संधारण	सदस्य
सचिव, महिला व बाल विकास	सदस्य
सचिव, नियोजन	सदस्य
सचिव, वित्त	सदस्य
सचिव, शालेय शिक्षण	सदस्य
सचिव, सार्वजनिक आरोग्य	सदस्य
सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता	सदस्य
प्रधान सचिव, ग्राम विकास	सदस्य सचिव
महासंचालक, यशदा	सदस्य
संचालक, राज्य ग्रामीण विकास संस्था	सदस्य
संचालक, राज्य प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष	सदस्य

परिशिष्ट-३

(शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक- रागांपं- २०१२ /प्र.क्र.९२ /योजना-४, दि. ०३/०३/२०१४ सोबतचे सहपत्र)

राज्य कार्यकारी समिती

मा.मुख्य सचिव	अध्यक्ष
अप्पर मुख्य सचिव (नियोजन)	सदस्य
प्रधान सचिव (वित्त)	सदस्य
प्रधान सचिव (आदिवासी विकास)	सदस्य
सचिव (सामाजिक न्याय व बाल कल्याण)	सदस्य
प्रधान सचिव (माहिती व तंत्रज्ञान)	सदस्य
पंचायत राज मंत्रालय, भारत सरकार यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
महासंचालक, यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी,(यशदा), पुणे	सदस्य
प्रधान सचिव (ग्राम विकास व पंचायत राज)	सदस्य सचिव
पंचायत सबलीकरण व उत्तरदायित्व प्रोत्साहन योजनेतर्गत बक्षीसपात्र पंचायत राज संस्थेचे प्रतिनिधी	सदस्य
संचालक, राज्य ग्रामीण विकास संस्था	सदस्य

परिशिष्ट-४

(शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक- रागांपं- २०१२ /प्र.क्र.९२ /योजना-४, दि. ०३/०३/२०१४ सोबतचे सहपत्र)

परिशिष्ट ४.१. राज्य व विभागीय स्तरावरील पदे

अ. क्र.	पदांचे नांव	नियुक्तीचा प्रकार	पद- संख्या	वेतनश्रेणी (रुपये)	अर्हता	अनुभव
राज्य स्तरावरील पदे						
१.	राज्य प्रकल्प संचालक	प्रतिनियुक्ती	१		जिल्हाधिकारी/ मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद या दर्जाचे	
२.	उप प्रकल्प संचालक	प्रतिनियुक्ती	१	रु.१५६००- ३९१०० (५४००)	अतिरीक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हापरिषद दर्जा किंवा महाराष्ट्र विकास सेवेतील अधिकारी(म.वि.से) प्रतिनियुक्तीने	
३.	लेखा अधिकारी	प्रतिनियुक्ती	१	रु.१५६००- ३९१०० (४४००)	महाराष्ट्र लेखा व वित्त संवर्गातील अधिकारी प्रतिनियुक्तीने	
अ.	प्रलेखन संशोधन व मूल्यमापन	कंत्राटी	१	रु.६०,०००/- पर्यंत दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/ नामांकित संस्थेमार्फत M.B.A.	राज्यस्तरीय प्रकल्प व्यवस्थापन किंवा समन्वयाचा ५-७ वर्षांचा अनुभव.

					(राज्यशास्त्र/ सार्वजनिक व्यवस्थापन/ समाजकार्य/ ग्रामीण व्यवस्थापन)	(अ) एकूण अनुभवापैकी धोरण पातळीवरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा /कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २-३ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक(MS- CIT/ MIS) (क)संशोधन, पृथक्करण आणि दस्तऐवजी- करणाचा अनुभव. (ड)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान.
ब.	विकेंद्र- करण तज्ञ	कंत्राटी	१	रु.६०,०००/- पर्यन्त दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामां- कित संस्थेचा M.B.A. (समाजकार्य, ग्रामिण व्यवस्थापन किंवा सार्वजनिक व्यवस्थापन)	५-७ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवापैकी धोरण पातळीवरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा/कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २-३ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब)संगणकाचे ज्ञान आवश्यक

						(क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान.
क.	पंचायतीचे आर्थिक बळकटी- करण तज्ञ	कंत्राटी	१	रु.६०,०००/- पर्यन्त दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामां- कित संस्थेचा M.B.A. (वित्त व्यवस्था/ अर्थशास्त्र/ समाजकार्य/ विधी/ग्रामिण व्यवस्थापन किंवा सार्वजनिक व्यवस्थापन)	५-७ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवा- पैकी धोरण पातळीवरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा/ कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २-३ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक (MS- CIT). (क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान.
ड.	प्रशिक्षण व क्षमता- बांधणी तज्ञ	कंत्राटी	१	रु.६०,०००/- पर्यन्त दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/ नामांकित संस्थेचा M.B.A. (समाजकार्य/ ग्रामिण व्यवस्थापन किंवा सार्वजनिक व्यवस्थापन)	५-७ वर्षांचा अनुभव. (अ) एकूण अनुभवपैकी T o T आणि प्रशिक्षण संघटित करण्याविषयीचा २- ३ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक(MS- CIT). (क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान.

इ.	माहिती, शिक्षण व कम्प्युके-शन तज्ञ	कंत्राटी	१	रु.६०,०००/- पर्यन्त दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/ नामांकित संस्थेचा M.B.A. (मास कम्प्युकेशन/ मिडिया/ राज्यशास्त्र/ सार्वजनिक व्यवस्थापन / समाजकार्य)	५-७ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवा- पैकी २-३ वर्षांचा BCC किंवा IEC मधील कार्यक्रम किंवा मोहिम राबविण्याचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक(MS-CIT) (क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबी संबंधी ज्ञान.
४.	कार्याल-यीन सचिव	कंत्राटी	१	रु.२५,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर	२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य. (अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक. (ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान असणे आवश्यक.
५.	लेखापाल	कंत्राटी	१	रु.२५,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा वाणिज्य क्षेत्रातील पदवीधर/ पदव्युत्तर	२-३ वर्षांचा अनुभव. अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.

						<p>(ब)टॅली प्रोग्रॅम हाताळता येणे आवश्यक.</p> <p>(क)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.</p>
६.	कार्याल- यीन सहायक	कंत्राटी	१	रु.२०,०००/- दरमहा	बारावी (H.S.C.) उत्तीर्ण	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य.</p> <p>अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p> <p>(ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.</p>
७.	परिचर	कंत्राटी	१	रु.१०,०००/- दरमहा	दहावी (S.S.C.) उत्तीर्ण	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य</p>

विभागीय स्तरावरील पदे						
८.	विभागीय प्रकल्प उप संचालक (प्रत्येक विभागा-साठी)	कंत्राटी	६	प्रत्येकी रुपये ५०,०००/- दरमहा	Ph.D./ पदव्युत्तर पदवी/ नामांकित संस्थेचा M.B.A. (समाजकार्य/ग्रामीण व्यवस्थापन/ जनरल मॅनेजमेंट)	५ वर्षांचा अनुभव. (अ) एकूण अनुभवापैकी धोरण पातळीवरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा /कुशल व्यवस्थापन २-३ या विषयांवर वर्षाचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक (MS-CIT/ MIS) (क) संशोधन, पृथक्करण आणि दस्तऐवजीकरणाचा अनुभव. (ड) ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबी संबंधी ज्ञान.
९.	कार्यक्रम समन्वयक (प्रत्येक विभागा-साठी)	कंत्राटी	६	प्रत्येकी रुपये ३०,०००/- दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/ नामांकित संस्थेचा M.B.A./ M.S.W (समाजकार्य/ग्रामीण व्यवस्थापन/ जनरल मॅनेजमेंट)	३ वर्षांचा अनुभव. (अ) एकूण अनुभवापैकी धोरण पातळीवरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा /कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २-३ वर्षांचा अनुभव आवश्यक.

						<p>(ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक(MS-CIT/MIS)</p> <p>(क)संशोधन, पृथक्करण आणि दस्तऐवजी-करणाचा अनुभव.</p> <p>(ड)ग्राम विकास/पंचायती राज बाबी संबंधी ज्ञान.</p>
राज्य व विभागीय स्तरावरील एकूण पदे			२४			

परिशिष्ट ४.२.

प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षातील जिल्हा स्तरावरील पदे (३३ जिल्ह्यांकरिता)

अ. क्र.	पदांचे नांव	नियुक्ती-चा प्रकार	पद-संख्या	वेतनश्रेणी (रुपये)	अर्हता	अनुभव
१.	जिल्हा कार्यक्रम व्यवस्थापक (३३ जिल्ह्यां-साठी)	कंत्राटी	३३	प्रत्येकी रु.४५,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा समाजकार्य पदव्युत्तर/M.B.A./ M.S.W	कमीत-कमी३ वर्षांचा अनुभव. (अ)ग्राम विकास/ पंचायती राज प्रकल्पासंबंधी १ वर्षांचा अनुभव. (ब)जिल्हा किंवा गट विकास प्रकल्प समन्वयाचा अनुभव. (क)समन्वय कौशल्य व उत्कृष्ट प्रलेखन कौशल्य आवश्यक.
२.	क्षमता-बांधणी तज्ञ	कंत्राटी	३३	प्रत्येकी रु. ३०,०००/- दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामांकित संस्थेचा व्यवसाय प्रशासन तज्ञ समाजकार्य, ग्रामिण किंवा सामान्य व्यवस्थापन	(अ)राज्य पातळीवरील संबंधित क्षेत्रातील कमीत कमी ३-५ वर्षांचा अनुभव. (ब)ToT आणि प्रशिक्षण संघटित करण्याविषयीचा कमीत कमी २ वर्षांचा अनुभव. (क) ग्राम विकास/पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान आवश्यक.

						(ड) संगणक कौशल्य MS-CIT.
३.	पंचायत प्रक्रिया व स्थानिक स्वराज्य संस्था तज्ञ	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. ३०,०००/- दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामांकित संस्थेचा M.B.A./M.S.W (समाजकार्य, ग्रामिण व्यवस्थापन किंवा सार्वजनिक व्यवस्थापन)	३-५ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवा- पैकी धोरण पातळी- वरील/सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा /कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब)संगणकाचे ज्ञान आवश्यक. (क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान आवश्यक.
४.	सुप्रशा- सन तज्ञ	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. ३०,०००/- दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामांकित संस्थेचा M.B.A. (समाजकार्य, ग्रामिण व्यवस्थापन किंवा सार्वजनिक व्यवस्थापन)	३-५ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवा- पैकी धोरण पातळी- वरील/ सार्वजनिक क्षेत्रातील सुधारणा /कुशल व्यवस्थापन या विषयांवर २ वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब)संगणकाचे ज्ञान आवश्यक. (क)ग्राम विकास/ पंचायती राज बाबीं संबंधी ज्ञान आवश्यक.

५.	लिपीक	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. २०,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य.</p> <p>(अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p> <p>(ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान असणे आवश्यक.</p>
६.	लेखा-पाल	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. २०,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा वाणिज्य क्षेत्रातील पदवीधर/ पदव्युत्तर	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव.</p> <p>(अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p> <p>(ब) टॅली प्रोग्रॅम हाताळता येणे आवश्यक.</p> <p>(क)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.</p>
७.	कार्याल-यीन सहायक	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. १२,०००/- दरमहा	बारावी (H.S.C.)उत्तीर्ण	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य.</p> <p>(अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p>

						(ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.
८.	परिचर	कंत्राटी पद्धतीने	३३	प्रत्येकी रु. ८,०००/- दरमहा	बारावी (H.S.C.) उत्तीर्ण	२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य.
	एकूण		२६४			

परिशिष्ट ४.३.

जिल्हा पंचायत संसाधन केंद्रासाठी निर्माण करावयाची पदे(नवीन २६ केंद्रे)

अ. क्र.	पदांचे नांव	नियुक्तीचा प्रकार	पद-संख्या	वेतनश्रेणी (रुपये)	अर्हता	अनुभव
१.	प्रशिक्षण व्यवस्था-पक प्रत्येकी १ पद	कंत्राटी पद्धतीने	२५	प्रत्येकी रु. ३०,०००/- दरमहा	पदव्युत्तर पदवी/नामांकित संस्थेचा M.B.A./M. S.W (समाजकार्य/ग्रामीण व्यवस्थापन/जनरल मॅनेजमेंट)	३ वर्षांचा अनुभव. (अ)एकूण अनुभवापैकी ToT आणि प्रशिक्षण संघटित करण्याविषयीचा २-३वर्षांचा अनुभव आवश्यक. (ब) संगणकाचे ज्ञान आवश्यक(MS-CIT/MIS) (क)संशोधन, पृथक्करण आणि दस्तऐवजीकरणचा अनुभव. (ड)ग्राम विकास/पंचायती राज बाबी संबंधी ज्ञान.
२.	सत्र व्यवस्था-पक प्रत्येकी ३ पदे	कंत्राटी	७५	प्रत्येकी रु. १२,०००/- दरमहा	नामांकित संस्थेचा कोणत्याही शाखेचा पदवीधर	२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य. अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-

						<p>CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p> <p>(ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.</p>
३.	डेटा एन्ट्री ऑपरेटर प्रत्येकी १ पद	कंत्राटी	२५	प्रत्येकी रु. ८,०००/- दरमहा	बारावी (H.S.C.) उत्तीर्ण	<p>२-३ वर्षांचा अनुभव असणा-यास प्राधान्य.</p> <p>(अ)संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.</p> <p>(ब)मराठी व इंग्रजीतून टिप्पणी लेखन व टंकलेखन ज्ञान.</p>
एकूण			१२५			

परिशिष्ट ४.४.

ग्राम पंचायत आणि पंचायत समिती स्तरावर निर्माण करावयाची पदे

अ. क्र.	पदांचे नांव	नियुक्तीचा प्रकार	पद-संख्या	वेतनश्रेणी (रुपये)	अर्हता	अनुभव
१.	पंचायत विकास अधि-कारी	कंत्राटी	१२८०	प्रत्येकी रु. १२,०००/-	पदव्युत्तर पदवी/पदवीधर (सामाजिक कार्य/ ग्रामीण विकास/ समाजशास्त्र/ लोक प्रशासन/ P.G.D.ग्रामीण विकास) अ)राष्ट्रीय सेवा योजनेमार्फत केलेला कोर्स किंवा ब) भारत निर्माण स्वयंसेवक यांना प्रधान्य	किमान २ वर्षांचा अनुभव.
२.	कनिष्ठ अभि-यंता (३५१ पंचाय-तींना)	कंत्राटी	७०२	प्रत्येकी रु. १५,०००/-	पदवी/डिप्लोमा (स्थापत्य अभियांत्रिकी) स्थापत्य क्षेत्रातील	किमान २ वर्षांचा अनुभव.
	एकूण		१९८२			

परिशिष्ट ४.५.

पेसा कार्यक्रमांतर्गत निर्माण करावयाची पदे

अ. क्र.	पदांचे नांव	नियुक्तीचा प्रकार	पद-संख्या	वेतनश्रेणी (रुपये)	अर्हता	अनुभव
१.	पेसा समन्वयक (जिल्हा स्तरावर)	कंत्राटी	१२	प्रत्येकी रु. २५,०००/-	पदव्युत्तर पदवी (सामाजिक कार्य/ ग्रामीण विकास/ समाजशास्त्र/ लोक प्रशासन/ P.G.D. ग्रामीण विकास/ आदिवासी विकास).	(अ)ग्रामीण विकास क्षेत्रातील तसेच आदिवासी विकास क्षेत्रातील किमान ५ वर्षांचा आवश्यक. (ब) संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.
२.	पेसा समन्वयक तालुका-स्तरावर	कंत्राटी	५९	प्रत्येकी रु. २०,०००/-	पदव्युत्तर पदवी (सामाजिक कार्य/ ऍन्थ्रोपॉलॉजी/ ग्रामीण विकास/ समाजशास्त्र/ लोक प्रशासन/ P.G.D. ग्रामीण विकास/ आदिवासी विकास)	(अ)ग्रामीण विकास क्षेत्रातील तसेच आदिवासी विकास क्षेत्रातील किमान ३ वर्षांचा आवश्यक. (ब) संगणक विषयक अर्हता परिक्षा (MS-CIT)प्राप्त असणे आवश्यक.
एकूण			७१			